

18.6.2024

Julkinen

Maa- ja metsätalousministeriö

Lausuntopyyntö 24.5.2024, VN/8175/2024

Ympäristöministeriön lausunto luonnoksesta metsästyslaissa säädetyistä poikkeusluvista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää ympäristöministeriön lausuntoa luonnoksesta metsästyslaissa säädetyistä poikkeusluvista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta. Pyynnöstä ympäristöministeriö lausuu seuraavaa.

Valmistelun puutteellisuus

Ympäristöministeriö katsoo, että asetusluonnos ja sitä koskeva muistiolounnos ovat erittäin puutteellisesti valmisteltuja.

Muistioloannon perusteluiden mukaan asetusehdotuksen tavoitteena on parantaa erityisesti suden, karhun ja ilveksen suojelun ja kannanhoidon kansallista hyväksyttävyyttä ja sosioekonomista kestävyttä luontodirektiivin 2.3 artiklan edellyttämällä tavalla lisäämällä EU:n tuomioistuimen sekä Suomen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännön asettamissa rajoissa joustavuutta erityisesti suurpetojen ns. vahinko- ja turvallisuusperusteisten poikkeuslupien myöntämiseen. Lisäksi perusteluna todetaan, että ”Erityisesti suurpetojen poikkeuslupiin liittyvä oikeuskäytäntö on tiukentunut ja etenkin metsästyslain 41 a §:n 3 momentin mukaisten poikkeuslupien myöntäminen on vaikeutunut. Tästä syystä on tarpeen selkiyttää tietyiltä osin 41 a §:n 1 momentin 1-3 kohtien mukaisten poikkeuslupien myöntämistä.”

Muistioloannoksessa ei kuitenkaan käsitellä EU:n tuomioistuimen tai korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytäntöä. Muistiossa tulisi käydä läpi keskeinen oikeuskäytäntö, mukaan lukien viimeisimmät korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut kuten KHO 2020:29, KHO 2022:48, KHO 2023:99 ja KHO 2023:100. Mainituista ratkaisuista ensimmäinen osoittaa, että poikkeuslupan myöntäminen on mahdollista, kun päätöksentekijä noudattaa lainsäädäntöä ja perustelee säännöksen asianmukaisesti. Viimeksi mainittujen kolmen ratkaisun perusteella ongelmana ei ole lainsäädäntö vaan se, että päätöksissä sitä ei ole noudatettu ja päätöksen perustelut eivät ole olleet asianmukaiset.

Muistioloannoksessa ei ole yhtään viittausta mihinkään tietolähteeseen, vaikka siinä esitetään seuraavat väitteet ehdotuksen perusteeksi:

”Metsäpeuraan kohdistuu kuitenkin tällä hetkellä kasvavaa saalistuspainetta vahvistuvista suurpetokannoista, mikä voi muodostaa riskin lajin elinvoimaisuudelle.”

”Suurpedoilla, erityisesti sudella, voi olla merkittävä vaikutus metsäpeurakannan aikuiskuoilleisuuteen, vasatuottoon ja sitä kautta kannan kehitykseen. Myös muilla suurpedoilla, kuten karhulla, voi olla merkittävä vaikutus metsäpeurakannan kehitykseen.”

”... on tunnettua, että siirretyt eläimet usein palaavat takaisin alkuperäiselle alueelleen, kuten on havaittu esimerkiksi susien kohdalla Ruotsissa.”

”Lisäksi, jos eläimellä on ollut taipumusta poikkeukselliseen käyttäytymiseen, on todennäköistä, että tämä käytös säilyy myös uudella paikalla, kuten on ilmennyt tapauksissa Romaniassa.”

”Lisäksi suurpetojen siirtäminen uusille alueille on aiheuttanut paikallisten asukkaiden tyytymättömyyttä, kuten on havaittu Romaniassa.”

”Suomestakin saatujen selvitysten perusteella paikallisen väestön suhtautuminen ahman siirtoihin (esim. Pohjois-Savo, Keski-Suomi) on ollut sen verran kielteistä, ettei ahmojen siirtoihin ole ollut edellytyksiä.”

”Sen lisäksi ahmakannan luontainen levittäytyminen ja runsastuminen viime vuosina Etelä-Suomessa on ollut huomattavaa, joten muutamien yksilöiden siirroilla ei olisi käytännössä mitään merkitystä.”

Kaikkien edellä esitettyjen väitteiden osalta muistiolounnoksesta puuttuu viittaus lähteeseen, mistä tieto on peräisin. Metsäpeuraa koskevat lauseet on muotoiltu potentiaaliin, joten herää kysymys, onko niiden tueksi saatavillakaan tieteellistä tietoa.

Muistiolounnoksessa todetaan, että Suomen metsäpeurakannan koko on noin 3000 yksilöä, mutta ei esitetä mitään tutkimustietoja suurpetojen vaikutuksesta kantaan, eikä tietoja siitä, mikä metsäpeuran kannan kehitys on. Kun käytännössä ainoa peruste asetuksen muuttamiselle on suurpetojen vaikutus metsäpeurakantaan, perusteluita on asianmukaisesti täydennettävä saatavilla olevalla tutkimustiedolla, jotta myös asetusmuutoksen vaikutukset on mahdollista arvioida. Toisaalta muistiolounnoksessa jätetään huomiotta suurpetojen merkitys haittoja aiheuttavien vieraslajien kantoihin, mikä myös olisi oleellinen tieto vaikutusten arvioinnin tukena.

Muistiolounnoksessa myös esitetään, että koska Suomessa yksityinen henkilö on lähes aina poikkeusluvan hakija, häneltä on kohtuutonta odottaa itsellään tai edes metsästysseuralla olevan mahdollisuutta nukuttaa ja siirtää suurpeto turvallisesti ja ottamalla samalla huomioon muu toimenpiteisiin vaikuttava lainsäädäntö. Esitetty perustelu on harhaanjohtava, koska tosiasiallisesti vastuu siirrosta olisi

valtion viranomaisilla tai poikkeusluvalla tutkimuslaitoksella, jolla toimenpiteeseen on asianmukainen osaaminen.

Vaikutusten arvioinnin puutteellisuus

Edellä esitetyn perusteella tällä hetkellä asetuksen vaikutusten arviointi on täysin puutteellinen, eikä muistiolounnoksesta puuttuvien tietojen vuoksi ole mahdollista tehdä minkäänlaista arviointia ehdotuksen vaikutuksista.

Asetuksenantovallan ylittäminen

Metsästyslain (615/1993) 41 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä poikkeuslupan myöntämisessä noudatettavasta menettelystä, poikkeuslupaun liitettävistä määräyksistä, poikkeuslupan nojalla saadun saaliin ilmoittamisesta, poikkeuslupan ajallisesta kestosta ja poikkeamisen edellytysten arvioinnista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää myös ajankohdista, jolloin 37 §:n mukaisesta rauhoituksesta voidaan poiketa.

Asetuksenantovaltuus ei mahdollista 2 §:ään ehdotettua toista lausetta ("Muuna tyydyttävänä ratkaisuna ei pidetä karhua, sutta, ilvestä ja ahmaa koskevan poikkeuslupan kohdalla yksilön tai yksilöiden loukuttamista tai nukkuttamista ja siirtämistä toisaalle"), koska siinä ei ole kyse mistään edellä luetellusta asetuksenantovaltaan kuuluvasta asiasta vaan tosiasiaissa lain 41 a §:n 1 momentin säännöksen muuttamisesta ministeriön asetustasoisella säädöksellä.

Oikea säädöstaso olisi laki. Säännöksen sisällyttäminen metsästyslakiin kuitenkin edellyttäisi, että voitaisiin osoittaa, että säännös ei ole luontodirektiivin ja sitä koskevan oikeuskäytännön vastainen, koska kyse olisi direktiiviin sisältyvän muun tyydyttävän ratkaisun puuttumista koskevan edellytyksen rajoittamisesta kansallisella säädöksellä.

Ehdotetun säännöksen tarpeettomuus

Ehdotetun 2 §:n uuden 5 momentin ensimmäinen lause ("Ennen 1 momentissa tarkoitettua poikkeuslupan myöntämistä on selvitettävä muiden tyydyttävien ratkaisujen mahdollisuus.") on tarpeeton, koska samansisältöinen säännös sisältyy jo ensimmäiseen momenttiin, jonka mukaan Suomen riistakeskuksen on metsästyslain 41 a §:n 1 momentin 1–3 kohdassa, 41 b §:n 1 momentin 1–4 kohdassa, 41 c §:n 1–3 kohdassa ja 41 d §:ssä säädetyt poikkeuslupan myöntämisedellytyksiä arvioidessaan *selvitettävä toimenpiteet, jotka poikkeuslupan sijasta voitaisiin toteuttaa*. Tämä säännös tarkoittaa muuta tyydyttävää ratkaisua.

Luontodirektiivin ja lainvastainen säännösehdotus ja asetuksenantovaltuuden ylittäminen

Ehdotettu 4 §:n muutos, jonka mukaan "Kun sääolosuhteista tai muusta perustellusta syystä johtuen vahinkoa aiheuttavan yksilön tunnistaminen ei ole

mahdollista, voidaan poikkeuslupa myöntää kohdentamatta poikkeuslupaa tiettyyn yksilöön ottaen huomioon lajin biologiset ominaispiirteet” on ristiriidassa luontodirektiivin 16 artiklan ja metsästyslain 41 a §:n 1 momentin 2 ja 3 kohtien kanssa. Direktiivin ja sen kanssa yhdenmukaisen lain säännöksen mukaan poikkeus voidaan myöntää mm. karjankasvatukselle, porotaloudelle tai muulle omaisuudelle aiheutuvan erityisen merkittävän vahingon ehkäisemiseksi tai yleisen turvallisuuden kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien taloudelliset ja sosiaaliset syyt.

Ympäristöministeriö toteaa, että vahingon estämiseksi ja yleiselle turvallisuudelle aiheutuvan vaaran torjumiseksi yksilön tappamiseksi myönnettävä poikkeuslupa on kohdennettava vahinkoa tai vaaraa aiheuttavaan yksilöön tai yksilöihin. Vahinkoa ei estä eikä vaaraa torju muiden yksilöiden tappaminen.

Asetuksenantovalta ei myöskään mahdollista 4 §:ään ehdotettua muutosta, koska siinä ei ole kyse mistään 41 §:n 4 momentissa luetellusta asetuksenantovaltaan kuuluvasta asiasta vaan tosiasiasa lain 41 a §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan säännöksen muuttamisesta ministeriön asetustasoisella säädöksellä.

Myös tämän säännöksen oikea säädöstaso olisi laki. Säännöksen sisällyttäminen metsästyslakiin kuitenkin edellyttäisi, että voitaisiin osoittaa, että säännös ei ole luontodirektiivin ja sitä koskevan oikeuskäytännön vastainen.

Ympäristöministeriö huomauttaa, että säännöstä perustellaan muistioloannoksessa jälleen väittein, joiden tueksi ei esitetä mitään lähdettä: ”Lisäksi poikkeuslupan kohdentaminen tietyissä tapauksissa vahinkoa aiheuttavaan yksilöön on ollut haasteellista. Näin erityisesti lumettomana aikana lammastaloudelle ja muille kotieläimille vahinkoja aiheuttavien susien kohdalla. Sama koskee mm. mehiläistaloudelle ja maataloudessa rehupaaleille vahinkoja aiheuttavia karhuja.”

Poikkeuslupa-ajan voimassaolo

Ympäristöministeriö toteaa, että sillä ei ole huomautettavaa koskien ehdotettua luvan voimassaoloajan muuttamista.

Ylijohtaja

Tarja Haaranen

Erityisasiantuntija

Laura Mononen

VN/8175/2024-YM-24

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: